

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-20>

УДК 657.474.51:338.43.02

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

THE USE OF CLOUD TECHNOLOGIES IN CALCULATING THE PRODUCTION COSTS OF FARMING OPERATIONS IN THE DIGITAL ECONOMY

Моргун Катерина Володимирівна

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-8551-3031>

Morhun Kateryna

Petro Mohyla Black Sea National University

Стаття присвячена актуальним питанням формування собівартості продукції з використанням «хмарних» технологій фермерськими господарствами. Проаналізовано методику калькулювання собівартості продукції фермерських господарств, номенклатуру калькуляційних статей. Визначено фактори, які впливають на специфіку виробництва, сезонність виробництва, вплив природно-кліматичних умов, поєднання різних напрямків виробництва. Обґрунтовано результати дослідження в формування собівартості продукції яка є головним для управлінському обліку. Відповідно до цього виробничий процес має різну тривалість, які обліковуються на різних статтях. Важливим етапом для формування ціни на продукції є точна структура повної собівартості. Автором проаналізовано методи калькулювання та послідовність розрахунку собівартості продукції. Один з важливих факторів є правильне, достовірне надходження первинної інформації, яка в свою чергу зберігається та обробляється в «хмарних» обчисленнях. В подальшому використовуються для прийняття управлінських рішень та формування фінансового звіту, і звіт про витрати.

Ключові слова: «хмарні» технології, калькулювання, собівартість, витрати, запаси, фермерське господарство, цифровізація, методика.

This article addresses current issues related to the calculation of production costs by farms using cloud technologies. In modern conditions, enterprise management is a complex and multifaceted process. The formation of product cost is an important stage in the activities of any enterprise, which depends on the costs incurred and the quantity of products received, as well as the methods used to determine it. To study this problem, general scientific and special methods of analysis and comparison were used. Farming is a type of entrepreneurial activity in which entrepreneurs independently choose the direction of their activities. The article summarizes all types of costs that are included in the cost price. The methodology for calculating the cost of production of farms and the nomenclature of calculation items are analyzed. Factors that influence the specifics of production, seasonality of production, the influence of natural and climatic conditions, and the combination of different areas of production are identified. The results of the study are substantiated in the formation of the peculiarities of production costs, which is the main factor in management accounting. Agricultural production is represented in crop production, animal husbandry, and auxiliary production. Accordingly, the production process has different durations, which are accounted for in different items. An important stage in the formation of product prices is the accurate structure of the full cost. The author analyzes the methods of costing and the sequence of calculating the cost of production. One of the important factors is the correct and reliable receipt of primary information, which is then processed and used to form financial reports and expense reports. Therefore, it is necessary to designate a responsible person at each level where such information is collected. Improving the calculation of the cost of agricultural products is a task that requires a systematic approach to take into account the specifics of the production process, the use of modern accounting methods and tools, and the reformulation of the legislative framework in line with international standards.

Keywords: «cloud» technologies, costing, cost price, expenses, inventories, farming, digitization, methodology.

Постановка проблеми. Сільське господарство в Україні є однією найважливіших галузей економіки. Специфіка виробництва відрізняється від інших галузей господарювання. З початком повномасштабної війни особливо виробництво продукції сільського господарства зазнало колосальних змін. Перед керівниками постало багато викликів: втрата майна, запасів, продукції, порушено логістику, мобілізація працівників і т. д. Для успішної діяльності будь якого підприємства є оптимізація діяльності витрат та собівартість продукції в сучасних умовах господарювання, адже від цього залежить не тільки фінансова стійкість, а й розвиток підприємства. Для вирішення даної проблеми потрібні комплексні заходи, що включають різні методи збору інформації, аналіз, зберігання та використання в реальному часі для керівника про узагальнення калькулювання собівартості продукції щоб виявляти причини високої собівартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження використання хмарних обчислень в формування собівартості продукції фермерських господарств розглядалися багатьма вченими. У дослідженні Михайлова С. О. [8] розглядається питання впровадження «хмарних» технологій на українському ринку, завдяки цьому можна оперативного надавати інформацію для управління витратами і в цілому по підприємству. На науковець Яременко Л. М., Малишко Д. О. та Роженко А. П. [11] розглядають методи облік витрат та калькулювання собівартості продукції, які займають важливе місце в управлінні підприємством та оцінки ефективності господарювання. Мошковська О. А. [7] визначила ключові фактори які впливають на методику обліку, формування фінансових результатів і звітності всіх підприємств аграрного сектору. Зазначено, що на процес калькулювання продукції впливають галузеві особливості та інструменти з використання сучасних методів і технологій для досягнення результатів. Демчук О. М. [2] стверджує, що особливості формування собівартості продукції є важливим фактором управлінського обліку на підприємствах з виробництва рослинництва. Дослідники Здирко Н. Г., Іщенко Я. П. [3] досліджували проблему обліку витрат в фермерських господарств та встановлено, що інформація яка надходить впливає на калькулювання вартості продукції, фінансові показники і управління господарствам через сучасні хмарні технології.

Не дивлячись на те, що даній темі приділяли достатньо уваги, але новітні виклики які постали перед виробництвом, калькулювання вартості продукції в сучасних умовах та вплив цифровізаційних процесів, що є складним завданням для введення бізнесу в нинішніх умовах господарювання. Розвиток хмарних технологій не стоїть на місці, постійно з'являються нові інформаційні технології. Тому є необхідним дослідити вплив хмарних технологій на калькулювання собівартості продукції саме фермерських господарств в умовах викликів які постають перед керівниками суб'єктів господарювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість досліджень присвяченим калькулювання собівартості продукції є невирішені проблеми та потребують подальшого аналізу. Необхідно дослідити вплив цифрових технологій на обліковий процес в суб'єктах господарювання. Недостатньо проаналізовано взаємозв'язок хмарних обчислень на витрати та калькулювання собівартості продукції (робіт та послуг) в агробізнесі для великих підприємств та невеликих фермерських господарств. В сьогоднішній непростий час розвиток фермерства багато від чого залежить від викликів які стоять перед ними.

Формулювання цілей статті. Полягає у дослідженні переваг та можливостей у застосування хмарних технологій фермерськими господарствами. Висвітлити основні аспекти впливу хмарних обчислення на калькулювання собівартості продукції в аграрних підприємствах та фермерських господарств.

Виклад основних матеріалу дослідження. Фермерське господарство – це є формою підприємницької діяльності, які можуть виробляти сільськогосподарську продукцію, переробляти її, реалізовувати з метою отримання прибутку. Таке господарство самостійно обирає напрямки своєї діяльності, спеціалізацію та процеси виробництва.

Фермерське господарство має свої переваги: користується спеціальними податковими режимами, приватизацію членами земель, отримувати земельні ділянки без земельних торгів у власність чи оренду. Проблеми з якими можуть стикатися фермери, орієнтуватися на організацію та ведення бухгалтерського обліку на методичні рекомендації які були ще розроблені в 2001 року, вони є застарілими і потребують змін особливо в нових умовах введення бізнесу.

Міжнародною маркетинговою групою за підтримки Help-Ukraine та співпрацею з Українською Радою Бізнесу було виділено проблеми з яким стикається фермери в сьогоднішніх реаліях:

- ризики пов'язані із можливістю захоплення активів/ територій, руйнування;
- низька доступність кредитних ресурсів;
- блокування податкових накладних;
- проблеми з логістикою;
- постійні зміни законодавства;
- ризики пов'язані з корупцією [1].

Витрати на підприємствах – спожиті ресурси, які мають вартісний вираз що призводить до зменшення активів і збільшення зобов'язань.

Впровадження хмарних технологій в обліковий процес дає змогу використовувати інформацію з будь-якого місця чи з будь-якого пристрою суб'єктами господарювання, скоротити витрати діяльності та зміни форми організації і ведення бухгалтерського обліку. Хмарні технології (обчислення) - це новий підхід, що дозволяє знизити складність ІТ-систем, завдяки застосуванню широкого ряду ефективних технологій, керованих самостійно і доступних на вимогу в рамках віртуальної інфраструктури, а також споживаних в якості сервісів. Тобто це є сервер, який знаходиться в будь-де, що дає можливість вести бухгалтерський облік з будь-якого місця землі. Основними елементами які організують облік є:

- методична;
- адміністративна – організовує роботу бухгалтерської служби;
- технічна – організацію документообігу, ведення бухгалтерського обліку, рахунків, формування звітності та прийняття управлінських рішень [12-13].

Що може змінитися при використанні хмарних технологій:

- запровадження нових програмних продуктів при введенні бухгалтерського обліку на підприємстві;
- формування звітності в реальному часі в залежності від потреб;
- збільшується можливість щодо аналітичного обліку на підприємствах;
- повністю автоматизація ведення та обробки облікової інформації;
- зберігання електронної інформації, систематизація документів без використання у паперовому вигляді.

Такі технології є важливим та перспективним напрямом організації обліку для всіх суб'єктів господарювання, особливо актуаль-

ним є в період «військового виклику». В даний час хмарні технології надаються за допомогою однієї з чотирьох моделей обробки даними: – приватна хмара (Private Cloud), – публічна хмара (Public cloud), – громадська хмара (Community cloud), – гібридна хмара (Hybrid cloud).

Приватна хмара (Private Cloud) – це хмара якою користується тільки окремі організації і певна кількість користувачів (підрозділи або філії).

Публічна хмара (Public cloud) – це хмара якою користуються велика кількість користувачів одночасно, але не можуть нею управляти, вона знаходиться у власності компанії, яка надає «хмарні» послуги.

Громадська хмара (Community cloud) – це хмара яку використовують конкретні працівники.

Гібридна хмара (Hybrid cloud) – хмара, яка складається з декілька структур та взаємопов'язані між собою. Проаналізувавши хмари які використовуються в бухгалтерському обліку, можна висловити думку, що їх кількість на ринку є значною [8]. Головним залишається застосування їх в практичній сфері обліку. Перелік основних харних сервісів наведено в табл. 1.

Слід також відмітити, що для обліку та управління підприємством з використанням «хмарних» технологій на ринку є: Облік «SaaS», «iFin», «BAS Бухгалтерія», «jSolutions», «Master: Бухгалтерія», Cropio, AgroOffice, FarmRaise, Soft.Farm та інші. Дані програмні продукти можуть автоматично формувати звіти для керівників або до відповідних органів в реальному часі, віддалено. Більшість цих програм є адаптованим під національні стандарти та нормативні акти законодавства України. Головне завдання залишається навчити фермерів використовувати такі технології для облікових процесів.

Питання собівартості калькулювання продукції фермерських господарств регулюється Національним положенням (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» та розроблено і затверджено Міністерством аграрної політики Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132. В даних документах не відображено порядок визначення собівартості конкретної продукції (робіт, послуг). Тому дане питання залишається дискусійним. В Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції

Таблиця 1

Найпопулярніші види хмарних технологій та їх сутність

Модель хмарних технологій	Сутність моделей
IaaS (Infrastructure as a Service)	Надається в оренду обчислювальні ресурси для зберігання та аналізу даних.
PaaS (Platform as a Service)	Таку платформу можна налаштувати під свої виробничі потреби для будь-якого підприємства.
SaaS (Software as a Service)	До такої платформи можна прив'язати і інші програмні продукти, вони будуть взаємопрацювати та доповнювати роботу.
CaaS (Container as a Service)	Дозволяє працювати з допомогою АРМ провайдера та спеціальної панелі.
DRaaS (Disaster Recovery as a Service)	Дана хмарна технологія працює, як «запасний аеродром» для клієнтів, коли місця не вистачає на серверах.
BaaS (Backup as a Service)	Можна користуватися не тільки місцем у хмарі а й інструментами.
DaaS (Desktop as a Service)	За допомогою такою хмари можна зменшити витрати на організацію робочого процесу та працювати з будь-якого пристрою.

Джерело: сформовано автором

(робіт, послуг) описано формування виробничих витрат, номенклатуру калькулювання статей та методику калькулювання виробничої собівартості продукції, робіт та послуг [5; 9]. В Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №50 визначено методику повної собівартості продукції, робіт та послуг, а в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» визначено порядок формування собівартості реалізованої продукції, робіт, послуг. На різних сільськогосподарських підприємствах використовують виробничу собівартість, собівартість готової продукції і собівартість реалізованої продукції (табл. 2).

Як правило, дані про калькуляцію використовують для визначення контролю за її рівнем, шляхом визначення резервів зниження фінансових, матеріальних, трудових для встановлення ціну на товари. В умовах військового стану на сільськогосподарські підприємства покладено важливу місію забезпечення продовольчої безпеки країни та Збройним силам України. Ці виклики привели до збільшення обсягу виробництва та зниження собівартості продукції в умовах конкурентоспроможності на ринку. Бухгалтерський облік в сільськогосподарських підприємствах має свою специфічну особливість (табл. 3).

Якщо підприємство спеціалізується на виробництві однієї групи культур, то облік витрат ведеться в цілому для господарства. Якщо виробляється декілька товарного асор-

тменту облік варто вест деталізований за центами витрат по кожному об'єкту. З метою визначення запланованих і фактичних заходів для виробництва тої чи іншої продукції здійснюється калькулювання собівартості одиниці продукції й правильного обґрунтування цінової політики підприємства.

Сучасні методи ведення бізнесу, а також цифровізація та процеси пов'язані з цим вимагають необхідності зміни в нормативній базі законодавства України та міжнародних стандартів фінансової звітності, що в майбутньому забезпечить покращення в методиці фінансового та управлінського обліку.

Важливим напрямком є адаптувати методику до різних видів підприємств, великих та малих, для точного відображення обліку з більш деталізацією і подачею фінансової звітності та прийняття правильних управлінських рішень. Навчити використовувати аналіз витрат та прогнозування фінансових результатів для оперативного реагування на зміни ринку.

Всі витрати підприємства для їх контролю розподіляються на контрольовані та неконтрольовані. Для прийняття управлінських рішень необхідно визначення собівартості виробництва одиниці продукції. Метою обліку витрат та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [10].

Таблиця 2

Витрати які включають до видів собівартості

Види собівартості		Статті витрат	
Повна собівартість реалізованої продукції	Собівартість готової продукції	Виробнича собівартість	Загальновиробничі витрати;
			Витрати на оплату основної та додаткової праці;
			Соціальні відрахування;
			Паливо та мастильні матеріали;
			Посадковий матеріал;
			Добрива;
			Корми;
			Засоби захисту рослин та тварин;
			Сировина та матеріали (без зворотних відходів);
			Витрати на ремонт необоротних активів;
			Інші витрати на утримання основних засобів;
			Роботи та послуги;
			Непродуктивні витрати;
			Інші прямі витрати;
			Адміністративні витрати;
Фінансові витрати;			
Інші операційні витрати;			
		Постійні витрати на збут	
		Змінні витрати на збут	

Джерело сформовано автором на основі [5]

Таблиця 3

Специфіка виробництва продукції сільськогосподарських підприємств

Назва фактору	Характеристика виробництва
Сезонність виробництва	Витрати нерівномірно розподіляються протягом звітного року. Виробничий цикл, особливо в рослинництві може перевищувати один календарний рік, тому розподіл витрат потребує специфічної методики калькулювання собівартості.
Вплив природньо-кліматичних факторів	Різні стихійні лиха, посухи, хвороби рослин та тварин призводять до втрат продукції та списання активів або створення резервів.
Поєднання різних видів діяльності	Аграрні підприємства та фермерські господарства дуже часто поєднують напрямки (діяльності виробництво, переробку та торгівлю), що ускладнює обліковий процес, який потрібно вести за центрами втрат та видами продукції.
Оцінка біологічних активів	Відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» можна оцінити за справедливою вартістю або за собівартістю, для цього потрібно використовувати спеціальну методику (не всі фахівці бухгалтері її правильно використовують).
Облік запасів та їх амортизація	В сільському господарстві запаси мають свою особливість (молодняк, насіння, корма, добрива і т. д.) тому необхідно їх правильно обліковувати. Використання сільськогосподарської техніки впливає на строки амортизації.
Державна фінансова підтримка	Надання фінансової підтримки, субсидій, дотацій та компенсацій підприємствам, які повинні правильно відображатися у фінансових звітах.

Джерело сформовано автором на основі [3; 7]

Сфера аграрної промисловості представлена рослинництвом, тваринництвом та допоміжним виробництвом. Виробничий процес має різний характер і тривалість, може переходити на наступний календарний рік або залишаються залишки на кінець року. Відповідно до цього виробничі витрати обліковуються за окремими об'єктами та різних калькуляційних статей, які в свою чергу поділяються на:

- витрати минулих років під урожай поточного року;
- витрати звітного року під урожай цього року;
- витрати звітного року під урожай майбутніх років.

Готова продукція рослинництва протягом року надходить нерівномірно, навесні та восени тому обсяг облікових операцій збільшується, а в зимовий період знижується. Така продукція надходить протягом року від власного виробництва оцінюють за плановою собівартістю. Вкінці року планову собівартість доводять до рівня фактичної для складання звітної калькуляції. Для отримання кінцевих фінансових результатів підприємства про прибуток або збиток визначають після завершення календарного року та фактичної собівартості реалізованої продукції.

Москаленко А. В. назвав декілька причин, через які необхідно формувати собівартість:

- затрати на виробництво продукції є базою для встановлення ціни продажу;
- інформація про собівартість лежить в основі прогнозування й управління виробництвом та використовується під час вирішення значної кількості поточних оперативних завдань управління [6].

Для кожного підприємства є важливою інформація про структуру повної собівартості, оскільки можна точно побачити де саме потрібно знизити витрати на яких стадіях виробництва, або які саме витрати. На жаль виробники не приділяють достатньо уваги даному показнику. Таким чином керівники не отримують належної інформації про ціноутворення, про діяльність виготовлення і реалізацію продукції (робіт, послуг) на їх види, що в подальшому може призвести до зниження рентабельності та конкурентоспроможності на ринку.

Однією з характерних особливостей сільськогосподарського виробництва є отримання декілька найменувань продукції: основна, супутньою та побічна. Основна продукція це та зароди якої вирощується дана культура, або продукція. Від основної продукції можна

отримати побічну, якщо від однієї культури отримують декілька видів основної продукції то це є супутньою. Побічна продукція може надходити з основною та використовуватися самим господарством, наприклад, для удобрення полів, корм худобі, для підстилки тварин. Це є продуктом непродуктивних витрат.

Дуже часто продукція яка зібрана з поля її необхідно доробити, наприклад висушити, очистити. На це все виробники несуть витрати, які необхідно включити в виробничу собівартість продукції. Відповідно до положень для насіння та зерна принцип франкомісце зберігання (тік), сіно і солома також, а силос – франко-силосна споруда включає витрати на виробництво зеленої маси і силосування.

Для керування господарством необхідно своєчасно та достовірно отримувати інформацію. Дуже часто фермери орієнтуються на оперативну інформацію, яка отримується від телефонного зв'язку або мобільного застосунку. Важливо є правильно організувати збір та надходження первинної інформації. Проблема в тому, що керівники не приділяють цьому достатньо уваги, скорочення та усунення непродуктивних витрат. Необхідно організувати контроль за формування і збір первинної інформації. На кожному рівні потрібно встановити відповідальну особу за подану інформацію або за понесення різного роду витрат. В подальшому таку інформацію можна зберігати та використовувати для складання звітів до відповідних органів з використанням «хмарних» обчислень.

Щоб розпочати калькулювання собівартості продукції необхідно порахувати загальну суму витрат і обсяг продукції основної, супутньої і побічної за даним аналітичного обліку витрат від певної культури або групи культур. Витрати понесені на оброблення полів на яких загинув врожай від стихійного лиха відносяться до надзвичайних витрат. Собівартість побічної продукції в рослинництві визначається із розрахунково-нормативних витрат на збирання, транспортування та інших робіт які пов'язані із заготівлею основної чи побічної продукції. В кінці року при складанні звітної калькуляції із загальної суми витрат на вирощування культури виключається сума вартості побічної продукції.

Якщо планова собівартість продукції не співпадає з фактичною то відбувається коригування до фактичної враховуючи зберігання, реалізацію та на корма худоби. Спочатку визначають частку виробничої собівартості

окремого виду продукції з загальної виробничій собівартості продукції. Далі розраховують суму витрат кожного виду сільськогосподарської продукції, які прямо не можна віднести на певну продукцію, тобто добуток множення частки виробничої собівартості кожного виду продукції на загальну суму витрат для утворення повної собівартості.

Повна собівартість реалізованої продукції або виконаних робіт чи послуг складається з виробничої собівартості, адміністративні витрат, витрати на збут, операційні та фінансові витрати, які можна віднести на виробництво і реалізацію власної продукції. Такі витрати, як операційні та фінансові включають до повної собівартості. Витрати, які не можна віднести на певну продукцію розподіляються за видами продукції та послугами пропорційно до виробничої собівартості [4].

Для отримання повної собівартості витрати сумують за групами витрат розподіленими за видами діяльності пропорційно співвідношенню між виробничою собівартістю реалізованої продукції і собівартістю реалізованої продукції (робіт, послуг) та віднімають нерозподілені загальногосподарські витрати і наднормативні виробничі витрат (виробничу собівартість) по підприємству.

На сільськогосподарських підприємствах при визначенні собівартості одиниці продукції виділяють невиробничі витрати – втрати від браку. Для точного аналізу необхідно виявляти невиробничі витрати та перевитрати по всіх статтях калькулювання. Більш доцільно буде відкривати аналітичні рахунки та субрахунків з статтями «Насіння та посадковий матеріал», «Мінеральні добрива», «Засоби захисту рослин», де вказувати точну кількість, яка пішла на яке поле. Резерви для цього є зниження собівартості перевитрати проти норм витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, відповідно до збільшення фактичної заготовленої собівартості одиниці використовуваного насіння, добрив, засобів захисту рослин.

В рослинництві для обліку витрат використовується субрахунок 231 «Рослинництво» синтетичного рахунку 23 «Виробництво», за дебетом це витрати, а за кредитом – виготовлена продукція. Відповідно аналітичний облік ведуть у розрізі статей витрат. Для визначення калькуляції собівартості продукції потрібно за даними аналітичного обліку визначити фактичні витрати на продукцію.

В тваринництві використовується субрахунок 232 «Тваринництво», який може облікову-

ватися як основні засоби і переходити в оборотні. Наприклад, стадо корів поповнюється за рахунок власного вирощеного молодняку у господарстві, тобто необхідно відобразити перехід з оборотного засобу в основний. Буває і навпаки коли тварина через причини хвороби чи інші переходить з основного засобу в оборотний. За дебетом субрахунку обліковується незавершене виробництво на початок періоду, витрати поточного року та незавершене виробництво на кінець періоду. З кредитом обліковується сільськогосподарська продукція тваринництва та додаткові біологічні активи за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу за виробничою собівартістю.

Об'єктами обліку витрат в сільському господарстві є:

- витрати за окремими культурами чи групами культур;
- видами робіт;
- витратим по розподілу;
- інші об'єкти обліку витрат;
- окремі види тварин;
- виробничі підрозділи;
- виробничі процеси пов'язані з цим;
- інші витрати, що пов'язані з утриманням тварин.

В виробництві продукції сільського господарства, особливо в рослинництві, є витрати, які неможливо віднести до відповідної культури, це пов'язано з вирощуванням декількох сільськогосподарських культур. До таких витрат відносяться:

- амортизаційні відрахування за основними засобами, такі відрахування розподіляють на декілька об'єктів пропорційно до відповідної бази розподілу;
- витрати на ремонт основних засобів, в кінці року розподіляється сума даних витрат пропорційно до бази розподілу;
- витрати на зрошення або осушення полів, розподіляються постатейно між окремими культурами відповідно до площі поливних чи осушених земель;
- витрати по утриманню полезахисних лісових смуг, без вартості одержання з цих смуг дров, плодів відносяться на багаторічні насадження пропорційно до площ на які лісові смуги прилягають [2].

Дані витрати попередньо обліковуються на аналітичних рахунках протягом року у складі виробничих, потім розподіляються на певні види сільськогосподарські культури.

Визначення собівартості продукції досить складний і трудомісткий процес, який потре-

бує точності при обробці даними та відповідальності працівників на кожному етапі при комплектування та обробки інформації.

Проаналізувавши переваги обліку неповної собівартості ми дійшли висновку що:

– за рахунок скорочення статей собівартості спрощується її планування, облік і контроль. Собівартість відображається у Звіті про фінансові результати окремими рядками, що показує їх вплив на розмір прибутку від продажу;

– керівник отримує інформацію про кількість сировини яку використовують у виробництві кожного виду продукції;

– дозволяє проводити ефективну цінову політику, встановлювати нижню межу цін;

– інформація про неповну собівартість продукції може використовуватися для прийняття управління рішень щодо ринкових умов.

Аналітичний облік виробничих витрат необхідно організувати за видами виробництв і культури, за основними статтями витратами, а також за внутрішньогосподарськими підрозділами.

Одним з головних завдань є вдосконалення методики визначення справедливої вартості біологічних активів відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. За рахунок цього це приведе до покращення інвестиційної привабливості для фермерських господарств. Оптимізувати структуру витрат дозволить виявити неефективні статті, знизити собівартість за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій, зміни виробничих процесів, запровадження новітніх програм виробництва сільськогосподарської продукції [11].

Сезонність виробництва даної галуззі повинні враховуватися при формування калькуляції. Ризики пов'язані з кліматичними умовами та витрати які пов'язані з додатковими засобами захисту рослин чи тварин обов'язково

мають враховуватися при визначенні собівартості продукції та визначення ціни товару.

Отже, необхідною інформацією для управління діяльністю фермерських господарств є отримання точної інформації про фінансовий стан та собівартість продукції. За допомогою контролю та аналізу витрат можливо визначити резерви для підвищення рентабельності підприємств.

Висновки. Було встановлено, що визначення собівартості продукції є необхідною інформацією для ефективного управління підприємством в умовах сьогодення.

Сільське господарство має свою специфіку, яка характеризується виробничим процесом та чинники які впливають на цей процес. Тому необхідною є умовою використання сучасних методів бухгалтерського обліку, а краще це поєднання декількох при цьому використовувати «хмарні» обчислення, що зменшує час та в режимі реального часу. Все це необхідною частиною при формування облікової політики підприємства.

Керівник підприємства повинен правильно вибирати класифікацію ознак витрат, адже від цього залежить своєчасна повна інформація для прийняття управлінських рішень.

В сучасних умовах для зменшення собівартості продукції необхідно комплексний та системний підхід який буде враховувати сучасні методи та інструменти обліку з використанням сучасних програм які представлені на ринку для покращення та управління підприємством.

При формування собівартості продукції є необхідним економія всіх видів витрат, виявити резерви зниження собівартості на всіх етапах виробництва.

Зменшення трудомісткості в обліковий процесах. Розраховувати виробничу собівартість, планувати та аналізувати витрати на насіння, добрива, оплату праці в розрізі кожної культури та поля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Висновок за результатами опитування фермерів в Україні Українською Радою Бізнесу у співпраці з Help – Hilfe zur Selbsthilfe в Україні за фінансової підтримки Aktion Deutschland Hift. URL: https://urb.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Farmers_Help_Final_06.03.pdf. (дата звернення: 14.04.2026)
2. Демчук О. М. Особливості формування собівартості продукції рослинництва в системі управлінського обліку. *Економіка та суспільство*. 2023, № 57. URL:DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-85> (дата звернення: 14.04.2026)
3. Здирко Н., Іщенко Я. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. С. 1-9.
4. Мельничук Я. П. Калькулювання собівартості органічної продукції рослинництва. *Економічні науки*. 2016. № 2. С. 87-90.

5. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 року. URL: <https://document.vobu.ua/doc/4358> (дата звернення 14.04.2026)
6. Москаленко В. А. Методичні та практичні аспекти калькуляції собівартості сільськогосподарської продукції. Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право : матеріали міжнародної науково-практ. конференції (30 березня – 2 квітня 2015 р.). Кошице, Словачина, 2015. Т. 1. С. 198-200.
7. Мошковська О. А. Особливості обліку витрат і калькулювання собівартості продукції в сільському господарстві. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2025. № 55. DOI 10.36074/grail-of-science.22.08.2025.030 (дата звернення 15.04.2026)
8. Михайловина С. О., Матрос О. М., Поліщук О. М. «Хмарні» технології як важливий аспект розвитку бухгалтерського обліку і оподаткування. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.8.86 (дата звернення 15.04.2026)
9. Подоляничук О.А., Коваль Н.І., Гудзенко Н.М. Облік в фермерських господарствах. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 374 с.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. за № 27/4248 (зі змінами і та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 15.04.2026)
11. Яременко Л. М., Малишко Д. О., Роженко А. П. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. *Агросвіт*. 2023. № 3-4. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.3-4.124 (дата звернення 15.04.2026)
12. Liudmyla Yaremenko, Anna Hevchuk, Tetiana Vuzh, Elena Vashchilina, Maryna Yer-molaieva. Information Technologies of Accounting and Analysis in Modern Companies. *International Journal of Computer Science and Network Security (IJCSNS)*. VOL. 21 No. 5, May 2021. P. 151-159.
13. The NIST Definition of Cloud Computing. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/nist-cloud-computing-taxonomy-ua-translation-by-isaca-kyiv/155645303> (дата звернення 15.04.2026)

REFERENCES:

1. Vysnovok za rezultaty opytuvannya fermeriv v Ukraini Ukrainskoiu Radioi Biznesu u spivpratsi z Help – Hilfe zur Selbsthilfe v Ukraini za finansovoi pidtrymky Aktion Deutschland Hift [Report on the Results of a Survey of Farmers in Ukraine Conducted by the Ukrainian Business Council in Collaboration with Help – Hilfe zur Selbsthilfe in Ukraine, with Financial Support from Aktion Deutschland Hift]. URL: https://urb.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Farmers_Help_Final_06.03.pdf. (accessed April 14, 2026)
2. Demchuk O. M. (2023) Osoblyvosti formuvannya sobivartosti produktsii roslinnytstva v systemi upravlinskoho obliku [Features of Costing for Crop Production in the Management Accounting System]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-85> (accessed April 14, 2026)
3. Zdyrko N., Ishchenko Ya. (2023) Orhanizatsiini osnovy pobudovy systemy obliku vytrat vyrobnytstva fermer-skykh hospodarstv [Organizational Framework for Developing a Production Cost Accounting System for Farms]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 50. P. 1-9.
4. Melnychuk Ya. P. (2016) Kalkulivannya sobivartosti orhanichnoi produktsii roslinnytstva [Calculating the cost of organic crop production]. *Ekonomichni nauk*. № 2. P. 87-90.
5. *Metodychni rekomendatsii z planuvannya, obliku i kalkulivannya sobivartosti produktsii (robit, posluh) silskohospodarskykh pidpriemstv, zatverdzeni nakazom Ministerstva ahrarnoi polityky Ukrainy [Guidelines on the planning, accounting, and costing of products (works, services) of agricultural enterprises, approved by order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine] № 132 vid 18.05.2001 roku*. URL: <https://document.vobu.ua/doc/4358> (accessed April 14, 2026)
6. Moskalenko V. A. Metodychni ta praktychni aspekty kalkuliatsii sobivartosti silskohospodarskoi produktsii. Ukraina – YeS. [Methodological and Practical Aspects of Costing Agricultural Products: Ukraine–EU] Suchasni tekhnolohii, ekonomika ta pravo : materialy mizhnarodnoi naukovoprakt. konferentsii (30 bereznia – 2 kvitnia 2015 r.). Koshytse, Slovachchyna, 2015. T. 1. P. 198-200
7. Moshkovska O. A. (2025) Osoblyvosti obliku vytrat i kalkulivannya sobivartosti produktsii v silskomu hospodarstvi [Specifics of cost accounting and cost calculation in agriculture]. *International scientific journal «Grail of Science»*. № 55. DOI 10.36074/grail-of-science.22.08.2025.030 (accessed April 15, 2026)
8. Mykhailovyna S. O., Matros O. M., Polishchuk O. M. (2021) «Khmarni» tekhnolohii yak vazhlyvyi aspekt rozvytku bukhgalterskoho obliku i opodatkuvannya [Cloud technologies as a key aspect of the development of accounting and taxation]. *Efektivna ekonomika*. № 4. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.8.86 (accessed April 15, 2026)

9. Podolianchuk O.A., Koval N.I., Hudzenko N.M. (2019) *Oblik v fermerskykh gospodarstvakh* [Accounting on Farms]. Kyiv : «Tsentr uchbovoi literatury», 374 p. (in Ukrainian)
10. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty», zatverdzhene Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy [Accounting Regulation (Standard) No. 16 “Expenses,” approved by Order of the Ministry of Finance of Ukraine] 31.12.1999 r. № 318, zareiestrovane v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 19.01.2000 r. za № 27/4248 (zi zminamy ta dopovnenniamy) (accessed April 15, 2026).
11. Iaremenko L. M., Malysko D. O., Rozhenko A. P. (2023) *Metody obliku vytrat ta kalkuliuvannia sobivartosti produktsii* [Methods of Cost Accounting and Product Costing]. *Ahrosvit*. № 3-4 (accessed April 15, 2026)
12. Liudmyla Yaremenko, Anna Hevchuk, Tetiana Vuzh, Elena Vashchilina, Maryna Yer-molaieva. (2021) *Information Technologies of Accounting and Analysis in Modern Companies* [Information Technologies of Accounting and Analysis in Modern Companies]. *International Journal of Computer Science and Network Security (IJCSNS)*. VOL. 21 No. 5, pp. 151-159.
13. The NIST Definition of Cloud Computing. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/nist-cloud-computing-taxonomy-ua-translation-by-isaca-kyiv/155645303> (accessed April 15, 2026).

Дата надходження статті: 20.04.2026

Дата прийняття статті: 08.05.2026

Дата публікації статті: 15.05.2026